

Poselství Svatého otce Lva XIV. k 59. světovému dni míru (1. ledna 2026)

Pokoj s vámi se všemi. Vstříc odzbrojenému a odzbrojícímu míru

„Pokoj s tebou!“

Tento starobylý pozdrav, který se dodnes používá v mnoha kulturách, získal o velikonočním večeru z úst vzkříšeného Ježíše novou moc. Jeho slova „Pokoj vám“ (Jan 20,19.21) nejen vyjadřují touhu po míru, ale zcela proměňují život toho, kdo tato slova přijímá. Proto nástupci apoštolů každý den po celém světě dávají hlas té nejtíší revoluci: „Pokoj vám!“ Již onen večer, kdy jsem byl zvolen římským biskupem, jsem chtěl připojit svůj pozdrav k této všeobecné výzvě. A přeji si ho zopakovat: toto je pokoj vzkříšeného Krista, pokoj odzbrojený a pokoj odzbrojící, pokorný a vytrvalý. Pochází od Boha, který nás všechny bezpodmínečně miluje.¹

Pokoj vzkříšeného Krista

Kristus, náš pokoj, přemohl smrt a zbořil zdi oddělující lidstvo (srov. Ef 2,14). On je Dobrý pastýř, který dává život za ovce a má i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince (srov. Jan 10,11.16). Jeho přítomnost, jeho dar, jeho vítězství se odrážejí ve vytrvalosti mnoha svědků, skrze něž Boží dílo pokračuje ve světě a stává se dokonce viditelnějším a zářivějším v temnotě naší doby.

Kontrast mezi temnotou a světlem není jen biblickým obrazem popisujícím porodní bolesti, z nichž se rodí nový svět; je to také zkušenost, která nás znepokojuje a ovlivňuje uprostřed zkoušek, kterým čelíme v našich historických okolnostech. Abychom nepropadli temnotě, je nezbytné vidět světlo a věřit v něj. Jedná se o požadavek, který jsou Ježíšovi učedníci povoláni žít jedinečným a privilegovaným způsobem, ale který si mnoha způsoby umí najít cestu do každého lidského srdce. Mír existuje, chce v nás přebývat, má jemnou sílu osvětlovat a rozšiřovat naše chápání, odolává násilí a vítězí nad ním. Mír je dechem věčnosti: zatímco na zlo voláme „už dost“, míru šeptáme „navždy“. Do tohoto horizontu nás uvedl Vzkříšený. Podporování tímto přesvědčením, i uprostřed toho, co papež František definoval jako „rozkouskovaná třetí světová válka“, pokračující mírotvůrci v odporu proti šíření temnoty a žijí jako noční strážci.

Bohužel lze zapomenout na světlo. Člověk tak ztratí smysl pro realitu a v temnotě a strachu se poddává částečnému a zkreslenému pohledu na svět. Mnozí dnes nazývají „realistickými“ ty příběhy, které postrádají naději, jsou slepé ke kráse druhých a zapomínají na Boží milost, která vždy působí v lidských srdcích, i když jsou zraněna hříchem. Svatý Augustin vybízel křesťany, aby navázali nerozlučné pouto s mírem, aby jej střežili v hlubinách svého ducha, a mohli tak všude kolem vyzařovat jeho zářivé teplo. Ve svém dopise se obracel ke svému společenství: „Chcete-li přitáhnout ostatní k míru, nejprve ho sami naleznete; buďte sami pevní v míru. Abyste jím zapálili ostatní, musíte mít plamen hořící uvnitř.“²

Ať už máme dar víry nebo se nám zdá, že nám chybí, drazí bratři a sestry, otevřeme se míru. Přijmeme a uznejme ho, místo abychom ho považovali za příliš vzdálený a nemožný. Mír je více než jen cíl; je přítomností a cestou. I když je ohrožen jak v nás, tak kolem nás, jako malý plamínek v nebezpečí před bouří, přesto ho opatrujme, aniž bychom zapomínali na jména a příběhy těch, kteří nám o něm svědčili. Mír je princip, který vede a určuje naše rozhodování. I na místech, kde zůstaly jen sutiny a kde se zoufalství zdá nevyhnutelné, dnes nacházíme ty, kteří na mír nezapomněli. Jako večer

¹ Srov. Apoštolské požehnání „Urbi et orbi“ a první pozdrav, centrální lodžie baziliky sv. Petra (8. května 2025).

² Augustin, *Promluva* 357.

o Velikonocích vstoupil Ježíš do místnosti, kde byli shromážděni vystrašení a sklíčení učedníci, stejně tak pokoj vzkříšeného Krista i nadále překračuje dveře a bariéry díky hlasům a tvářím jeho svědků. Tento dar nám umožňuje nezapomínat na dobro, uznávat jeho vítězství a znovu se pro něj společně rozhodnout.

Odzbrojený mír

Krátce před svým zajiťím, v okamžiku důvěrného rozhovoru, řekl Ježíš těm, kteří byli s ním: „Pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám. Ne ten, který dává svět, já vám dávám.“ A ihned dodal: „Ať se vaše srdce nechvěje a neděsí“ (Jan 14,27). Jejich úzkost a strach jistě souvisely s násilím, které na něj mělo brzy dopadnout. Hluběji vzato, evangelia neskrývají, že to, co učedníky zmátlo, byla jeho nenásilná odpověď; cesta, kterou všichni, v čele s Petrem, zpochybňovali; přesto je Učitel žádal, aby ji následovali až do konce. Ježíšova cesta i nadále vyvolává zneklidnění a strach. Tomu, kdo by ho chtěl bránit, rozhodně opakuje: „Zastrč meč do pochvy“ (Jan 18,11; srov. Mt 26,52). Pokoj vzkříšeného Ježíše je odzbrojený, protože odzbrojený byl i jeho boj uprostřed konkrétních historických, politických a sociálních okolností. Křesťané se musí společně stát prorockými svědky této novosti, pamětlivi tragédií, na nichž se příliš často podíleli. Velké podobenství o posledním soudu zve všechny křesťany, aby s tímto vědomím jednali milosrdně (srov. Mt 25,31–46). Tak naleznou po svém boku bratry a sestry, kteří různými způsoby dokázali naslouchat bolesti druhých a vnitřně se osvobodili od klamu násilí.

I když dnes má mnoho lidí srdce otevřené pro mír, často je přemáhá pocit bezmoci tváří v tvář stále nejistějšímu světu. Už svatý Augustin poukázal na zvláštní paradox: „Není obtížné mít mír. Je nanejvýš obtížné ho chválit. Chceme-li ho chválit, potřebujeme mít schopnosti, které nám možná chybí; hledáme ty správné myšlenky a zvažujeme svá slova. Ale mír je tady, na dosah ruky a můžeme ho mít bez jakékoli námahy.“³

Když mír považujeme za vzdálený ideál, nepohoršuje nás, že ho lze popírat nebo že se dokonce vede válka za dosažení míru. Zdá se, že chybějí správné myšlenky, uvážená slova, schopnost říci, že mír je na dosah. Pokud mír není skutečností, kterou žijeme, chráníme a pěstujeme, šíří se v domácím i veřejném životě agresivita. Ve vztahu mezi občany a vládami pak může být pokládáno za vinu, že nejsme dostatečně připraveni na válku, nereagujeme na útoky a neopětujeme násilí. Daleko za hranicemi principu legitimní obrany taková konfrontační logika dominuje globální politice a každým dnem nabývá větší dramatičnosti a nepředvídatelnosti. Není náhoda, že opakované výzvy ke zvyšování vojenských výdajů a z toho vyplývající rozhodnutí jsou mnoha vládními představiteli prezentovány jako oprávněné reakce na vnější hrozby. Odstrašující síla moci, a zejména jaderné odstrašení ztělesňují iracionalitu vztahů mezi národy, které nejsou založeny na právu, spravedlnosti a důvěře, ale na strachu a nadvládě síly. „Následkem toho,“ jak psal o své době již svatý Jan XXIII., „lidé žijí neustále ve strachu, jako by nad nimi visela bouře, která se může v děsivém náporu rozpoutat každým okamžikem. Nikoli bez důvodu, vždyť zbraně tu jsou. Ač je skoro neuvěřitelné, že jsou lidé schopní na sebe vzít odpovědnost za záhubu a nesmírné ničení, které by válka způsobila, přece nelze vyloučit, že válečný požár může vzplanout mimoděk a neočekávaně.“⁴

Během roku 2024 vojenské výdaje na celém světě vzrostly o 9,4 % oproti předchozímu roku, čímž potvrdily trend posledních deseti let a dosáhly celkové výše 2 718 miliard dolarů, což je 2,5 % světového HDP.⁵ Navíc se zdá, že reakce na nové výzvy dnes zahrnuje nejen obrovské ekonomické investice do znovuvyzbrojení, ale také přizpůsobení vzdělávací politiky: namísto kultury paměti, která

³ Tamtéž, 1.

⁴ Jan XXIII., enc. *Pacem in terris* (11. dubna 1963), č. 111.

⁵ Srov. SIPRI Yearbook: *Armaments, Disarmament and International Security* (2025).

by střežila povědomí o ve dvacátém století a nezapomínala na miliony obětí, se ve školách a na univerzitách i v *médiích* podporují komunikační kampaně a vzdělávací programy, které šíří vnímání hrozeb a propagují představu o dosažitelnosti obrany a bezpečnosti pouhým zbrojením.

Nicméně ti, „kdo skutečně milují mír, milují i nepřátele míru“.⁶ Proto svatý Augustin doporučoval, abychom neničili mosty a nesetrvávali u výčitek, ale preferovali cestu naslouchání a pokud možno se obeznámili s důvody těch druhých. Před šedesáti lety skončil Druhý vatikánský koncil s vědomím, že je potřeba naléhavý dialog mezi církví a současným světem. Zejména konstituce *Gaudium et spes* obrátila pozornost na rozvoj válečných praktik: „Zvláštní nebezpečí dnešní války záleží v tom, že držitelům nových vědeckých zbraní takřka nabízí příležitost páchat takové zločiny a že neúprosnými spojitostmi může dohnat vůli lidí k nejkrutějším rozhodnutím. Aby se to v budoucnosti nestalo, shromáždění biskupové z celého světa zapřísahají všechny, zvláště státníky a vojenské činitele, aby měli bez ustání na mysli svou nesmírnou odpovědnost vůči Bohu a vůči celému lidstvu.“⁷

Opakujeme výzvu koncilních otců a považujeme dialog za nejúčinnější na každé úrovni. Uvědomujeme si, že další technologický pokrok a aplikace umělé inteligence ve vojenské oblasti zhoršily tragédii ozbrojených konfliktů. Mezi politickými a vojenskými vůdci dokonce vzrůstá tendence zbavovat se odpovědnosti, protože rozhodnutí týkající se života a smrti lidských bytostí jsou delegována na stroje. Je to bezprecedentní spirála destrukce právních a filozofických principů humanismu, na nichž spočívá a jimiž je chráněna každá civilizace. Je třeba odsoudit obrovskou koncentraci soukromých ekonomických a finančních zájmů, které tlačí státy, aby šly tímto směrem; ale to samo o sobě nestačí, pokud současně neprobudíme svědomí a kritické myšlení. Encyklika *Fratelli tutti* představuje svatého Františka z Assisi jako příklad takového probuzení: „V tehdejším světě plném strážních věží a obranných zdí žila města krvavými válkami mezi mocnými rody, a přitom se na vyloučených periferiích rozrůstaly oblasti plné bídy. Tam se Františkovi dostalo pravého vnitřního pokoje a osvobodil se od jakékoli touhy ovládat druhé. Stal se jedním z nejposlednějších a usiloval o život v souladu se všemi lidmi.“⁸ Je to příběh, který chce pokračovat v nás, to znamená sjednotit úsilí, abychom vzájemně přispívali k odzbrojujícímu míru, který se rodí z otevřenosti a evangelijní pokory.

Odzbrojující mír

Dobrota je odzbrojující. Možná proto se Bůh stal dítětem. Tajemství vtělení, které dosahuje nehlubšího ponížení při sestupu do pekel, začíná v lůně mladé matky a projevuje se v betlémských jeslích. „Pokoj na zemi,“ zpívají andělé, když oznamují přítomnost bezbranného Boha. Lidstvo může objevit, že je jím milováno, pouze tehdy, že se o něj stará (srov. Lk 2,13–14). Nic nemá takovou moc nás změnit jako dítě. A možná je to právě myšlenka na naše děti, na malé děti a také na ty, kteří jsou křehcí jako ony, co se dotýká našeho srdce (srov. Sk 2,37). K tomu můj ctěný předchůdce napsal, že „lidská křehkost má moc učinit nás prozíravějšími ohledně toho, co trvá a co pomíjí, co dává život a co zabíjí. Možná proto máme tak často tendenci popírat omezení a vyhýbat se křehkým a zraněným lidem: oni mají moc zpochybnit směr, který jsme si zvolili, jako jednotlivci i jako společenství.“⁹ Jan XXIII. se jako první papež zasazoval o úplné odzbrojení, které lze prosazovat pouze obnovou srdce a mysli. Tak se vyjádřil v encyklice *Pacem in terris*: „Přesto musí být všichni přesvědčeni, že zastavit zbrojení, ani snížit stavy zbraní, ani – což je hlavní věc – odstranit veškeré zbraně, není možné,

⁶ Augustin, *Promluva* 357, 1.

⁷ Druhý vatikánský koncil, *Pasorační konst. Gaudium et spes*, č. 80.

⁸ František, enc. *Fratelli tutti* (3. října 2020), č. 4.

⁹ Týž, dopis řediteli deníku *Corriere della Sera* (14. března 2025).

nebude-li takový ústup od zbraní úplný a naprostý a nedotkne-li se smýšlení; nebudou-li totiž všichni svorně a upřímně usilovat, aby byl z lidské mysli vypuzen strach a úzkostné očekávání války. To však vyžaduje, aby namísto nejvyššího zákona, jímž se mír udržuje dnes, nastoupil zcela jiný, který by stanovil, že opravdový mír mezi národy může mít pevný základ nikoli ve stejném vyzbrojení, ale jediné ve vzájemné důvěře. Věříme, že to lze uskutečnit: vždyť jde o věc, kterou nejenže přikazuje zdravý rozum, ale která je také nanejvýš žádoucí a požehnaná.“¹⁰

Zásadní službou, kterou musejí náboženství poskytovat trpícímu lidstvu, je ochrana před rostoucím pokušením přeměnit ve zbraň dokonce i myšlenky a slova. Velké duchovní tradice, stejně jako správné používání rozumu nás nutí jít za hranice pokrevních pout nebo etnické příslušnosti, za hranice takových společenství, která přijímají pouze ty, kdo jsou jim podobní, a odmítají ty, kdo jsou odlišní. Dnes vidíme, že toto není samozřejmostí. Bohužel se stále častěji stává, že se jazyk víry stále více vtahuje do politického boje, že se žehná nacionalismu a ve jménu náboženství se ospravedlňuje násilí a ozbrojený boj. Věřící musí aktivně odmítat, především svým životem, tyto formy rouhání, které znesvěcují svaté jméno Boží. Proto je více než kdy jindy nutné společně pěstovat modlitbu, spiritualitu, ekumenický a mezináboženský dialog jako cesty k míru a jako jazyk dorozumění mezi tradicemi a kulturami. Je žádoucí, aby se na celém světě „každé společenství se stalo ‚domem míru‘, kde se lidé učí odzbrojovat nepřátelství prostřednictvím dialogu, kde se praktikuje spravedlnost a cení odpuštění“.¹¹ Dnes více než kdy jindy musíme prostřednictvím pozorné a životodárné pastorační kreativity ukázat, že mír není utopie.

Na druhé straně to nesmí odvádět naši pozornost od významu politického rozměru. Ti, jimž byla svěřena nejvyšší veřejná odpovědnost, mají „důkladně zvážit problém mírové obnovy vztahů mezi politickými společenstvími na celosvětové úrovni: obnovy založené na vzájemné důvěře, na upřímnosti při jednáních, na věrnosti přijatým závazkům. Prozkoumat problém až do bodu, odkud je možné začít směřovat k loajálním, trvalým, plodným dohodám.“¹² Je to odzbrojující cesta diplomacie, mediace, mezinárodního práva, kterou bohužel stále častěji podkopávají porušování těžce dosažených dohod, a to v době, kdy je třeba spíše posílit nadnárodní instituce, nikoli je delegitimizovat.

Dnes jsou spravedlnost a lidská důstojnost v důsledku nerovnováhy moci mezi těmi nejsilnějšími vystaveny ohrožení. Jak můžeme žít v době destabilizace a konfliktů a osvobodit se od zla? Je třeba motivovat a podporovat každou duchovní, kulturní a politickou iniciativu, která udržuje naději a brání šíření fatalistických postojů, jako by „probíhající vývoj byl způsobován anonymními neosobními silami a strukturami nezávislými na lidské vůli“.¹³ Jestliže „nejúčinnější způsob, jak ovládat druhé a postupovat kupředu bez ohledu na kohokoli, je rozsévat beznaděj a ustavičně zastrašovat, a to i pod rouškou obrany určitých hodnot“,¹⁴ pak takové strategii je třeba oponovat rozvojem uvědomělých občanských společností, forem odpovědného sdružování, zkušeností s nenásilnou účastí, praktik restorativní justice v malém i ve velkém měřítku. To jasně vyjádřil již Lev XIII. v encyklice *Rerum novarum*: „Když člověk pozná nepatrnost svých sil, cosi jej mocně nutká, aby si získal ke spolupráci také jiné. V Písmu svatém je napsána velká myšlenka: ‚Lepší je žít ve dvou než v osamocení, protože tak se práce vyplácí. Když padnou, jeden zvedá druhého. Běda samotnému! Když padne, pak není druhý, který by ho zvedl‘ (Kaz 4,9–10). A také tato: ‚Bratr, kterému pomáhá bratr, je jak opevněné město‘ (Př 18,19).“¹⁵

¹⁰ Jan XXIII., enc. *Pacem in terris*, č. 6.

¹¹ Promluva k biskupům Italské biskupské konference (17. června 2025).

¹² Jan XXIII., enc. *Pacem in terris*, č. 63.

¹³ Benedikt XVI., enc. *Caritas in veritate* (29. června 2009), č. 42.

¹⁴ František, enc. *Fratelli tutti*, č. 15.

¹⁵ Lev XIII., enc. *Rerum novarum* (15. května 1891), č. 37.

Kéž je toto plodem Jubilea naděje, které podnítilo miliony lidí, aby znovu objevili sebe sama jako poutníky a začali ve svém nitru odzbrojovat srdce, mysl a život. Bůh jim neopomene odpovědět naplněním svých slibů: „Soudit bude národy, rozsuzovat četné kmeny, že zkují své meče v radlice a svá kopí ve vinařské nože. Nezdvihne již meč národ proti národu, válce se již nebudou učit. Jakubův dome, vzhůru, choďme v Hospodinově světle!“ (Iz 2,4–5).

Dáno ve Vatikánu dne 8. prosince 2025

LEV XIV.